

Ἐν τῇ περὶ Φάουστ σπουδῇ μου (1) ἐλάλησα διὰ μακρῶν περὶ τῆς ἀφορώσεως τὰ βασίλεια τοῦ Πλούτωνος καὶ αὐτὸν τοῦτον δημῳδους δοξασίας, καὶ κατέδειξα πῶς ὁ παλαιὸς ἄδης μετεβλήθη εἰς τακτικὴν καὶ διοργανισμένην Κόλασιν, ὁ δὲ γέρον αὐτοῦ βασιλεὺς ἐξεδιαβολίσθη ὅλως. Πλὴν μόνον ὑπὸ τὴν ἐπίσημον τῆς ἐκκλησίας γλῶσσαν παρίστανται τὰ πράγματα τόσον φοβερά, καὶ, μὲν ὅλον τὸ χριστιανικὸν ἀνάθεμα, ἡ θέσις τοῦ Πλούτωνος διέμειν' ἐντελῶς ἡ αὐτή. Αὐτὸς ὁ τῶν ὑποχονίων θεός, καὶ ὁ τῆς θαλάσσης κρατῶν ἀδελφός του Ποσειδῶν, δὲν μετηνάστευσαν ὡς οἱ ἄλλοι θεοὶ, ἀλλὰ παρέμειναν καὶ μετὰ τὴν νίκην τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὰ κράτη καὶ τὰ στοιχεῖά των. Ὅσα καὶ ἂν ἐλέγοντο περὶ αὐτοῦ παρατράγωδα ἐπὶ γῆς, ὁ Πλούτων ἐκάθητο ἐκεῖ κάτω θαλπόμενος παρὰ τῇ καλῇ του Περσεφόνῃ. Πολὺ ὀλιγωτέρας προπηλακίσεις τοῦ ἀδελφοῦ του Πλούτωνος ὑπέστη ὁ Ποσειδῶν, οὔτινος οὔτε σήμαντρα οὔτε ἀρμονίου (orgue) ἤχοι ἐτάρασσαν τὰ ὦτα ὑπὸ τὸν βαθὺν ὠκεανόν, ὅπου ἤπυχος καὶ ἀμέριμνος ἐκάθητο πλησίον τῆς λευκόποδος γυναικὸς του Ἀμφιτρίτης, κ' ἐν μέσῳ τῆς ἐκ νηρηίδων καὶ τριτώνων ἀποτελουμένης αὐλῆς τῶν ὕγρων του βασιλείων. Ἐνίοτε μόνον, ὁσάκις νεαρός τις ναύτης διεβαινε κατὰ πρῶτον τὸν ἰσημερινόν, ἀνέδυνεν ὁ θεὸς ἐκ τῶν ὑδάτων πάλλων τὴν τρίαINAN, καλαμοστεφὴς καὶ μὲ τὸν ἀργυροῦν του ἐκ κυμάτων πώγων, καταβαίνοντα μέχρι τῆς γαστέρος. Ἐβάπτιζε τότε τὸν νεόφυτον τὸ φοβερὸν θαλάσσιον βάπτισμα, καὶ ἀπῆλθινε πρὸς αὐτὸν μακρὸν καὶ κατανουκτικὸν λόγον, πλήρη τραχέων ναυτικῶν ἀστειολογημάτων, ἅτινα ἔπτυνεν οὕτως εἰπεῖν μετὰ τοῦ κιτρίνου ὁποῦ τοῦ καπνοῦ ὄν ἐμάσσα, πρὸς ἄπειρον ἀγαλλίαςιν τῶν πισσασφαλωμένων ἀκρατῶν του. Φίλος τις, ὅστις μοι περιέγραψε λεπτομερῶς τὴν ἐπὶ τῶν πλοίων τελετὴν τοιοῦτου τινος θαλασσοῦ μυστηρίου, μ' ἐβεβαίουν ὅτι ἐκείνοι ἀκριβῶς οἱ ναῦται, οἵτινες φαιδρότερον ἐγέλων μὲ τὴν εἰς Ποσειδῶνα μετημφισμένην γελοῖαν αὐτὴν μορφήν, οὐδὲ στιγμὴν ἐντούτοις ἀμφέβαλλον περὶ τῆς πραγματικῆς ὑπάρξεως τοιοῦτου θαλασσοῦ θεοῦ, καὶ τὸν ἐπεκαλοῦντο μάλιστα ἐν μεγάλοις κινδύνους.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον φυλλάδιον).

(1) Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ Revue des deux Mondes τῆς 15 Φεβρουαρίου 1852. Σ. τ. Μ.

ΟΛΙΒΙΕΡΟΣ ΓΟΛΣΜΙΘ.

(Συνέχεια Ἰδε φυλλάδιον 37).

Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Γόλσμιθ ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν ἵνα δοκιμάσῃ τὴν τύχην καὶ ὡς δραματικὸς ποιητής. Συνέθεσεν ὅθεν τὸν *Εὐήθη* (*bonhomme*), ποίημα ἀξιώτερον τῆς ἥς ἔτυχεν ὑποδοχῆς. Ὁ Γάρρής ἠρνήθη νὰ τὸ παραστήσῃ εἰς Deyrn—hane, πρεστάθη δὲ μόνον εἰς τὸ Coven—Garden τῷ 1763, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ὑπέδεχθη τὴν παράστασιν μετὰ πλείστης ψυχρότητος. Μ' ὅλα ταῦτα, ἐκ τῶν εἰσπράξεων των προερχομένων ἐκ τῶν εἰς ὄφελος αὐτοῦ δοθεισῶν παραστάσεων καὶ ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ χειρογράφου, ὁ Γόλσμιθ ἔλαβε πεντακοσίας λίρας στερλίνας, δηλαδὴ ὅσον ἐκέρδισεν ὁμοῦ ἐκ τε τοῦ *Περιηγητοῦ* καὶ τοῦ *Ἐφημερίου* τοῦ Βακεφιέλδου. Τὸ διάγραμμα τοῦ *Εὐήθους* εἶναι, ὡς ὅλα τὰ διαγράμματα τοῦ Γόλσμιθ, κάκιστα διεσκευασμένον. Ἀλλ' ὅμως σκηναὶ τινες μετέχουσιν ἀληθῶς ἐξαιρέτου κωμικότητος, καὶ εἶναι ἴσως πλεότερον κωμικαὶ ἀφ' ὅσον ἐδύνατο νὰ αἰσθανθῇ τὸ κοινὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀπ' ἐναντίας, δρᾶμα τι αἰσθηματικὸν καὶ ἀηδοῦς ἠθικῆς, ἐπιγραφόμενον « *Ἡ ψευδὴς Εὐαισθησία* (*The false Delicacy*) ἐπέτυχε θαυμασίως. Ἡ ἄκρατος εὐαισθησία ἐπὶ πολὺν χρόνον ἦτο τοῦ συρμοῦ. Ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἡ κωμωδία ἤρπαζε πλεότερα τῆς τραγωδίας δάκρυα, καὶ ἐθεώρουν ὡς τι κοινὸν οἰονδιόποτε ἀστεῖσμον μὴ προκαλοῦντα πλεότερόν τι τοῦ σοβαροῦ μειδιάματος ὅθεν οὐδόλως παράδοξον ἂν ἡ καλλιτέρα σκηνὴ τοῦ *Εὐήθους* ἐσυρίχθη ἀνηλεῶς κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν καὶ ἀπεβλήθη κατὰ τὴν δευτέραν, ἡ σκηνὴ, λέγομεν, ἐν ἣ ἡ μίς *Ῥιχλάνδη* εὕρισκε τὴν ἑραστὴν αὐτῆς συνοδευόμενον ὑπὸ ἐνὸς κλητῆρος καὶ τοῦ μάρτυρός του φέροντος στολὴν τῆς αὐλῆς.

Κατὰ τὸ 1770 ἐδημοσιεύθη τὸ *Ἐγκαταλειμμένος χορὸς*. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ λεκτικοῦ καὶ τῆς στιχουργίας, εἶναι τὸ ποίημα τοῦτο ἐντελῶς ἴσον καὶ ἴσως ἀνώτερον τοῦ *Περιηγητοῦ*. Γενικῶς μάλιστα προτιμᾶται τοῦ *Περιηγητοῦ* ὑπὸ τῶν πολυπληθῶν ἀναγνωστῶν, οἵτινες συμφωνοῦσι μετὰ τοῦ ποιητοῦ *Bahes* λέγοντος ἐν τῇ σατυρικῇ κωμωδίᾳ τῆς Ἐπαναλήψεως, ὅτι τὸ διάγραμμα εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύει ἢ εἰς τὸ νὰ περικλείῃ ὥραϊα πράγματα. Μ' ὅλα ταῦτα λεπτότεροι κριταὶ, εἰ καὶ θαυμάζουσι (1) τὴν εἰς τὰ καθ' ἑαυτὰ καλ-

(1) *The Rehearsal*, σατυρικὴ κωμωδία ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ δουκὸς τοῦ Βούκινγκχαμ, ἐν ἣ διεκωμωδεῖτο ὁ *Dreyden* ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ *Bayes*.

λονήν, δυσαρρεστούνται ὅμως δι' ἀσυγχώρητόν τι ἐλάττωμα ὃ παρακολουθεῖ ἅπαν τὸ ποίημα. Τὸ ἐλάττωμα τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν ἀδύνατον μίξιν ὅλως ἀντικειμένων πραγμάτων.

Τῷ 1773, ὁ Γόλσμιθ ἐπαρουσίασε τῷ διευθυντῇ τοῦ *Coven—Garden* νέαν τινα κωμωδίαν, φέρουσαν τίτλον « *Καταπίπτει ὅπως νικήσῃ.* » Τὴν κωμωδίαν ταύτην μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἐδέχθη νὰ παραστήσῃ ὁ διευθυντής. Ἡ αἰσθηματικὴ κωμωδία ἴσχυεν ἔτι, αἱ δὲ κωμωδίαι τοῦ Γόλσμιθ πολὺ ἀπείχον τοῦ νὰ ᾔναι τοιαῦται.

Ὁ *Εὐδήθης* ἦτο ὑπὲρ πολὺ ἀστείος ὅπως ἐπιτύχῃ, καὶ ἡ φαιδρότης τοῦ ἦτο πολὺ σώφρων, παραβαλλομένη πρὸς τὸν κωμικὸν οἷστρον τῆς *Καταπιπτούσης ὅπως νικήσῃ*, ἥτις τῷ ὄντι εἶναι ἀπαράμιλλον δράμα εἰς πέντε πράξεις. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὅμως ἡ ἱκανότης τοῦ Γόλσμιθ ἐθριάμβευσε. Μέχρι τέλους τῶν πέντε πράξεων ἢ τε πλατεία καὶ τὰ θεωρεῖα ἀφέθησαν εἰς ἄσπετον γέλωτα. Ἄν δέ τις φανατικὸς λάτρης τοῦ *Κέλλυ* καὶ *Κουμβεργλάνδου* ἐτόλμα νὰ συρίξῃ, πᾶραυτα ἠναγκάζετο νὰ σιγήσῃ ἐκ τῆς γενικῆς κραυγῆς « *Ἐξω! Ἐξω!* » ἢ *Κάτω! Κάτω!* Δύο μετὰ ταῦτα γενεαὶ ἐπεκύρωσαν τὴν ἐκφερθεῖσαν κατὰ τὸ ἐσπέραις ἐκεῖνο ἐτυμηγορίαν.

Ἐνῷ ὁ Γόλσμιθ ἔγραφε τὸ *Ἐγκαταλείμενον χωρίον* καὶ τὴν κωμωδίαν *Καταπίπτει ὅπως νικήσῃ*, ἐνησχολεῖτο συνάμα καὶ εἰς ἕτερον εἶδος συγγραφῶν, αἵτινες, εἰ καὶ δὲν συνετέλεσαν εἰς τὸ ν' αὐξήσωσι τὴν ὑπόληψίν του, ὠφέλησαν ὅμως αὐτὸν οἰκονομικῶς. Συνέθεσε πρὸς χρῆσιν τῶν σχολειῶν *Ἱστορίαν τῆς Ῥώμης*, ἥτις τῷ ἐπέφερε κέρδος τριακοσίας λίρας στερλίνας, ἑτέραν *Ἱστορίαν τῆς Ἀγγλίας*, δι' ἣν ἐπληρώθη ἑξακοσίας λίρας· ἑτέραν τῆς *Ἑλλάδος*, ἣν ἐπώλησεν ἀντὶ διακοσίων πεντήκοντα λιρῶν στερλινῶν, καὶ προσέτε *Φυσικὴν ἱστορίαν*, δι' ἣν κατὰ τὴν μετὰ τῶν ἐκδοτῶν συμφωνίαν του, ἔμελλε νὰ τῷ πληρωθῶσιν ὀκτακόσιαι γινεαί. Ὅπως συγγράψῃ τὰ συγγράμματα ταῦτα δὲν προσέθη εἰς κοπώδεις μελέτας, ἠρέσθη ἀπλῶς νὰ ἀποσπάσῃ, καὶ συντομείων μεταφράσῃ ἐν τῇ καθαρᾷ καὶ ἀφελῇ αὐτοῦ πεζογραφίᾳ, ὅτι εὗρισκεν εἰς λίαν γνῶσά, ὀγκώδη ὅμως καὶ ξηρὰ διὰ τὴν νεολαίαν ἀμφοτέρων τῶν φύλων συγγράμματα. Τούτου ἕνεκα περιέπεσαν εἰς μέγιστα λάθη, καθότι οὐδὲν ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς. Οὕτω, ἐν τῇ *Ἱστορίᾳ τῆς Ἀγγλίας*, θέτει τὸ *Naseby* εἰς τὴν κομητεῖαν τῆς *Ίόρκης*, ὅπερ εἶναι γεωγραφικὸν λάθος, καὶ τὸ ὅποιον ἄφητεν

ἀδιόρθωτον εἰς τὴν ἀνατύπωσιν τοῦ βιβλίου. Παρ' ὀλίγον δὲ, ὠθούμενος ὑπὸ τινῶν πονηρῶν, νὰ διηγηθῇ ἐν τῇ *Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος μάχην* τινὰ συναφθεῖσαν δῆθεν μεταξὺ Ἀλεξάνδρου καὶ *Μοντεζούμα*. Ἐν τῇ *Φυσικῇ Ἱστορίᾳ* του, διηγῆται μετ' ἐντελοῦς εὐπιστίας καὶ σοβαρότητος τὰ ἀτοπώτερα ψεῦδη, ἃ ἠδυνήθη νὰ εὐρη εἰς βιβλία περιηγητῶν, ὡς πρὸς τοὺς γίγαντας παταγῶνας, τοὺς ἱεροκήρυκας πῆθικας, καὶ τὰς ἀηδόνας τὰς ἐπαναλεγούσας μακρὰν ὁμιλίαν. Ὁ ἰόντων ἔλεγεν ὅτι τόσον μόνον ἐγίνωσκεν ἐκ τῆς *Ζωολογίας*, ὅσον ἤρκει νὰ διακρίνῃ τὴν βουὴν ἀπὸ τοῦ ἵππου· δύο δ' ἀνέκδοτα ἀποδεικνύουσιν ἱκανῶς κατὰ πόσον ὁ Γόλσμιθ ἦτο ἀνίκανος νὰ γράψῃ περὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ματαίως τῷ ἀνέφερον τὴν μαρτυρίαν τοῦ *Μωπερτίου*. « *Μωπερτίο, ἀνέκραζε· αὐτὸ τὸ γνωρίζω κάλλιον τοῦ Μωπερτίου!* » Ἄλλοτε πάλιν, καὶ κατ' αὐτῆς ἔτι τῆς τῶν αἰσθησέων του μαρτυρίας, ὑπεστήριξε πεισματωδῶς, καὶ δυσαρρεστούμενος μάλιστα, ὅτι ἐμάσσα τὸ φαγητόν του κινῶν τὴν ἀνωτέραν τῶν σιαγόνων του.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἦν τοσοῦτον ἀμαθής ὁ Γόλσμιθ, μ' ὅλα ταῦτα ὀλίγοι συγγραφεῖς συνετέλεσαν ὅσον αὐτὸς εἰς τὸ νὰ καταστήσωσιν εὐχάριστα καὶ εὐχερῆ τὰ πρῶτα βήματα πρὸς τὴν ἐπίπονον ὁδὸν τῆς στοιχειώδους μαθήσεως. Τὰ ἀπανθισματὰ αὐτοῦ διαφέρουσι μεγάλως τῶν ἀπανθισμάτων ἃ κατασκευάζουσιν οἱ ἀπλοὶ βιβλιογράφοι. Ὁ Γόλσμιθ ἦν ἀριστοτέχνης, καὶ ἀριστοτέχνης μὴ ἔχων ἴσως ἕτερον ὅμοιον αὐτοῦ, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν τέχνην τοῦ ἐκλέγειν καὶ συντέμνειν. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην, ἥτις Ῥωμαϊκὴ καὶ ἀγγλικὴ αὐτοῦ ἱστορία, ἢ, ὀρθότερον εἰπεῖν, αἱ ἐπιτομαὶ τῶν ἱστοριῶν τούτων, εἰσὶν ἄξιαι μελέτης. Γενικῶς εἰπεῖν, αἱ ἐπιτομαὶ θέλγουσιν ἥμισυ τὸν ἀναγνώστην· ἀλλ' ἐκεῖναι τοῦ Γόλσμιθ, καὶ αἱ μᾶλλον συνεπτυγμέναι, αἰείποτε παρέχουσιν ἡδονήν, αἱ δὲ νοήμονες παῖδες θεωροῦσι τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν μᾶλλον ὥς τι ἄθλημα ἢ ὥς ὑποχρέωσιν.

Ἦδη ὁ Γόλσμιθ ἠδύνετο νὰ θεωρηθῇ εὐδαίμων, διότι κατεῖχε τὰ μέσα τοῦ ζῆν ἀνέτως, καὶ σχετικῶς, ὁ πολλάκις διανυκτερεύσας εἰς τὰ ὑπόγεια καὶ τὰ κρύπτας ἠδύνετο ἤδη νὰ ζῇ μετὰ τινος παλυτελείας. Ἡ φήμη του ἦτο μεγάλη καὶ ἠῤῥαζεν ἀδιακόπως. Ἐξῆ, ὑπὸ διανοητικὴν ἐποψίν, ἐν τῇ καλλιτέρᾳ κοινωνίᾳ τοῦ βασιλείου, ἐν ᾗ πᾶσαι αἱ γνώσεις ἀντεπροσωπεύοντο καὶ ἦτε τέ-

χνη καὶ ἡ συνδιάλεξις ἐκαλλιεργοῦντο μετὰ λαμπρὰς ἐπιτυχίας. Πιθανῶς τέσσαρες ἦσαν μόνον, οἱ θαυμαστότεροι πρὸς διάλογον ἕκαστος εἰς τὸ εἶδος του, ὁ Ἰόνσων, ὁ Βοῦρκε, ὁ Βωκλάρκιος καὶ ὁ Γάβρισχ, καὶ μετὰ τῶν τεσσάρων τούτων ὁ Γόλσμυθ ἦτο στενωῶς συνδεδεμένος, ἐθέρους δὲ νὰ συνδιαλέγηται ὡς ἐκεῖνοι καλῶς, ἀλλ' ὅμως ἡ ἐπιθυμία του αὕτη ἀπέβη ἀτυχεστάτη. Ἰσως θὰ ἐφαίνετο παράδοξον ὅτι ἄνθρωπος γράφων μετὰ τοσαύτης σαφηνείας, ζωηρότητος καὶ χάριτος, δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μέρος εἰς τινα συνδιάλεξιν, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ μὴ φανῇ κοῦφος καὶ θορυβώδης μωρολόγος ὀλισθαίνων εἰς παχυλώτατα λάθη, καὶ κατὰ τοῦτο ἡ ἐνάργεια ἦν καταπληκτική.

Τοιαύτη ἦν ἡ παράδοξος ἀντίθεσις, ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Γόλσμυθ δημοσιευθέντων συγγραμμάτων καὶ τῆς εὐηθείας τῶν λόγων του, ὥστε ὁ Ὁράτιος Οὐαλπόλης ἐλάλει περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ ἐμπνεομένου τινὸς· εὐήθους, ὁ δὲ Γάβρισχ ἐπανελάμβανε συνεχῶς· «ὁ Γόλσμυθ γράφει ὡς ἄγγελος καὶ λαλεῖ ὡς ψιττακὸς». Ὁ Σιαμέρος ἰσχυρίζετο ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦναι τις προικισμένος μὲ ἰσχυρὰν δόσιν εὐπιστίας ὅπως πιστεύσῃ, ὅτι εἰς φλύαρος τόσῳ ἐχθρὸς τῆς ὀρθοκρισίας ὑπῆρξεν ὁ ἀληθὴς συγγραφεὺς τοῦ *Περιηγητοῦ*. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Βόσουελ ἔλεγε μετὰ περιφρονητικῆς συμπαθείας· «Ἀγαπῶ ν' ἀκούω τὸν Γόλσμυθ ὅταν ἀρχεταί τῆς ἀγορεύσεως!—Ναί, κύριε, τῷ ἀπαντᾷ ὁ Ἰόνσων· ἀλλὰ ἐκεῖνος ὥφειλε νὰ μὴ ἀρέσκηται εἰς τὸ ν' ἀκροάζηται ἐκυτόν.» Ἰπάρχουσι διάφορα πνεύματα ὡς ὑπάρχουσι καὶ διάφορα ποτάμια· τινὰ τούτων εἰσὶ διαφανῆ, καὶ τούτων τὰ σπινθηρίζοντα ὕδατα πίνομεν μεθ' ἡδονῆς· πρὸς τὰ ποτάμια ταῦτα δύναται νὰ παραβληθῇ τὸ πνεῦμα τοῦ τε Βοῦρκε καὶ τοῦ Ἰόνσωνος· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλα, ὧν τὰ θολὰ καὶ τεταραγμένα ὕδατα ὅπως καταστῶσι πόσιμα, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναπαυθῶσι πρῶτον, καὶ τὰ ὁποῖα, ἀφοῦ κατασταλάξωσι, γίνονται καθαρὰ καὶ εὐχάριστα εἰς τὴν γεῦσιν. Τοιοῦτος εἶναι ὁ τύπος τοῦ πνεύματος τοῦ Γόλσμυθ. Αἱ πρῶται αὐτοῦ ἰδέαι ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου ἐφαίνοντο ἀτόπως συγκεχυμένα· εἶχον δ' ἀνάγκην χρόνου τινὸς ὅπως κατασταλάξωσι καὶ καθαρισθῶσι. Ὅτε ἔγραψεν, ὁ χρόνος οὗτος ἐδίδετο αὐταῖς, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀναγνώσται αὐτοῦ τῷ ἀπέδιδον ἐξαίρετον εὐφυΐαν· ὅταν ὅμως ἐλάλει οὐδὲν ἄλλο ἔπραττε ἢ νὰ προσκρούῃ εἰς ὅ,τι ὀρθόν, καὶ οὕτω κατήντα ὁ

περίγελος τῶν ἀκρατῶν του. Ὁ Γόλσμυθ ἠσθάνετο ἐπωδύνως τὴν εἰς τὰς συνδιαλέξεις ἀσημασία του· ἐκάστη ἀποτυχία κατελύπει αὐτὸν θανάσιμως, καὶ μ' ὅλα ταῦτα δὲν εἶχεν τὴν ἀρκούσαν κρίσιν, οὐδὲ τὴν ἀναγκαίαν ἐφ' ἑαυτοῦ ἐξουσίαν ὅπως κρατῇ τῆς γλώσσης του. Ἡ ἀπερίσκεπτος ἐτοιμότης καὶ ματαιότης του ὥθουν αὐτὸν ἀδιαλείπτως εἰς τὸ ν' ἀποπειράται νὰ πράττῃ ὅ,τι δὲν ἐδύνατο νὰ ἐπιτελέσῃ. Μεθ' ἑκάστην δ' ἀπόπειραν ἠσθάνετο ὅτι ἐγίνετο γελοιός, καὶ ὑπὸ τῆς αἰσχύνης ἠρεθίζετο τότε λίαν· μετ' ὀλίγον ὅμως ἐπανελάμβανε τὰ αὐτά.

Οἱ φίλοι του, καθ' ὅσον φαίνεται, ἔτρεπον πρὸς αὐτὸν εὖνοιαν, ἥτις μεθ' ὅλον τὸν πρὸς τὰς συγγραφὰς του θαυμασμόντων, δὲν ἦτο ὅλως ἀμύνης περιφρονήσεως. Κεὶ ὀφείλομεν νὰ ἐμολογήσωμεν ὅτι ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ εἶχε τι ἀξίεραστον, ἐλάχιστον ὅμως ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν σεβασμόν. Εἶχε καρδίαν ἀγαθὴν μέχρις ἀδυναμίας· ἦτο δὲ τόσῳ γενναῖος ὥστε παρημέλει νὰ ἦναι δίκαιος συγχωρῶν μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας τὰς ὑβρεῖς, ὥστε ἔλεγε τις ὅτι τὰς ἐνεαῖς βύβαι· ἦτο δὲ καὶ τόσῳ ἐλευθέριος, ὥστε πολυλάκις δὲν τῷ ἔμενέ τι ὅπως πληρώσῃ τὸν ῥάπτῃν του καὶ τὸν μακελλάρῃν του. Μάταιος δ' ὢν, φιλήδονος, κοῦφος, ἄσωτος καὶ μὴ προνοητικὸς, καταγορεῖτο προσέτι καὶ δι' ἐλάττωμα ἔτι μᾶλλον μισητὸν, τὸν φθόνον. Δὲν ὑπάρχει ὅμως οὐδεμία ἀφορμὴ ὅπως πιστεύσωμεν ὅτι τὸ κακὸν τοῦτο πάθος, ὅπερ ἐκείναι αὐτὸν πολλάκις εἰς σπασμούς καὶ εἰς ἐκφωνήσεις δυσταρσεχεῖας, τὸν ὥθησε ποτὲ καὶ μέχρι τοῦ νὰ βλάβῃ δι' ἀτίμων τεχνασμάτων τὴν ὑπόληψιν τινὸς τῶν ἀντιζήλων του· ὅπως ἐμμένωμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ὀφείλομεν νὰ εἰπωμεν ὅτι πιθανῶς ὁ Γόλσμυθ δὲν ἦτο πλειότερον φθονερὸς τοῦ γείτονός του, ἀλλ' ἀπλῶς ὀλιγώτερον συνετός. Εἶχε τὴν καρδίαν εἰς τὰ χεῖλη, ὡς λέγομεν· ἄπασαι αἱ μικραὶ ἐκείναι ἀντιζηλῖαι, αἵτινες εἰσὶ κοινὰ τοῖς λογίοις, αἱ ὅμως ἕκαστος πολιτισμένος ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ τὰς κρύπτῃ ὅσον ἔνεστι, ὁ Γόλσμυθ ὠμολόγει αὐτὰς μετὰ νεανικῆς ὄντως ἀφειλείας. Ὅτε ἐπειράζετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ φθόνου, ἀντὶ νὰ προσποιηθῇ ἀδιαφορίαν, ἀντὶ νὰ δυσφημησῇ ὑπὸ τὸν τύπον ἀσθενῶν ἐπαίνων, ἀντὶ τέλος νὰ ἐπιπέσῃ λάθρα καὶ ἐν τῷ σκότει, ἔλεγε τοῖς πᾶσιν ὅτι ἦτο φθονερὸς. «Μὴ ὀμιλεῖτε, σᾶς παρακαλῶ, μὴ ὀμιλεῖτε περὶ τοῦ Ἰόνσωνος οὕτω πως, ἔλεγε πρὸς τὸν Βόσουελ, διότι μοὶ κατασχίζετε τὴν καρδίαν.» Ὁ Γεώργιος

Στίβενς καὶ ὁ Κουμπερλάνδος ἦσαν ἀρκετὰ πόνη-
ροὶ ὥπως μὴ προφέρωσι τοιαύτας λέξεις· οὗτοι
ἐγίνοντο ἢ ἡχῶ εἰς τοὺς ἐπαίνους τῶν φθονου-
μένων παρ' αὐτῶν ἀνδρῶν, εἴτα ἔπεμπον εἰς τὰς
ἐφημερίδας πρὸς δημοσίευσιν ἀνωνύμων κατ' αὐ-
τῶν λιθέλλους. Πάντοτε τὸ ἐν τῷ χαρακτῆρι τοῦ
Γόλσμυθ κακόν εἴτε ἀγαθόν, ἦν διὰ τοὺς φίλους
αὐτοῦ διπλῇ ἐγγύησις τοῦ ὅτι μηδέποτε θὰ κα-
τήντα εἰς τοσαύτην ἀνανδρίαν. Δὲν ἦτο οὔτε τό-
σῳ κακότροπος, οὔτε τόσῳ ἐπίμονος εἰς τὰς ἰδέας
του, ὥπως γενῇ ἔνοχος κακῆς τινος πράξεως ἀπαι-
τούσης συνδυασμοὺς καὶ ὑποκρισίαν.

Ὁ Γόλσμυθ ἱστορήθη ἐνίοτε ὡς ἄνθρωπος πρὸς
τὸν ὁποῖον τὸ κοινὸν ἐφέρθη μετὰ σκληρότητος,
καὶ ὅτι ἦν καταδικασμένος νὰ παλαιῇ κατὰ δυ-
σχερειῶν, αἵτινες ἐπὶ τέλους τῷ κατεσπάραζαν
τὴν καρδίαν, ἀλλ' οὐδὲν ψευδέστατον τῆς εἰκόνης
ταύτης. Βεβαίως διηλθε διὰ πολλῶν καὶ σκληρῶν
δοκιμασιῶν πρὶν ἢ δημοσιεῖσθαι φιλολογικόν τι
σπουδαῖον ἔργον· ἅμα ὅμως τὸ ὄνομά του ἐφάνη
ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ τοῦ *Περιηγητοῦ*, οὐδένα ἔχει νὰ
αἰτιᾶται ἢ ἑαυτὸν, ἐὰν ὑπέπεσεν εἰς ἀμνηχανίαν·
ὁ μέσος ὅρος τῶν προσόδων του, κατὰ τὰ ἐπτά
τελευταῖα τοῦ βίου του ἔτη, ὑπερέβαινε θετικῶ-
τατα τὰς τετρακοσίας λίρας στερλίνας κατ' ἔτος·
τετρακόσιαι δὲ λίραι στερλίναι, ὡς πρὸς τὰς
προσόδους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἰσοδυναμοῦσι του-
λάχιστον πρὸς οκτακοσίας λίρας στερλίνας σχετι-
κῶς πρὸς τὰς σημερινὰς προσόδους. Ὁ ἐν ταῖς
συννοικίαις τοῦ Faulbe κατοικῶν τότε ἄγαμος,
ἐθεωρεῖτο ὡς πλούσιος. Ἐκ δέκα νέων σπουδάζόν-
των τὰ νομικὰ, οὐδ' εἰς εἶχε τοσαύτας προσόδους.
Ἀλλ' ὅμως ὀλόκληρα τὰ πλοῦτη ὅσα ἐκόμισεν ἐκ
τῆς Βεγγάλης ὁ λόρδος Κλίβης, προστιθέμενα εἰς
τὰ ὑπὸ τοῦ Σίρ Λαυρεντίου Δουνδᾶς κομισθέντα
ἐκ Γερμανίας, δὲν ἐπῆρκουν τῷ Γόλσμυθ, ὅστις
αἰετοτε ἐξώδεκε διπλάσια ἀφ' ὅσα εἶχε. Εφόρει
ῥωαῖα ἐνδύματα, ἐδίδε πολυτελῆ γεύματα, καὶ
προσέτι ἐθεράπευε παλουμένας καλλονάς. Εἶχε
δὲ ἐκάστοτε μίαν γυνεάν, εἴτε πέντε, εἴτε
δέκα, ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τοῦ βαλαν-
τίου του, εἰς τὴν διαθέσιν οἰοῦδήποτε ἤρχετο νὰ
διηγηθῇ ἀληθές τι ἢ πλαστὸν δυστύχημα. Ἀλλὰ
τὰ μεγαλύτερα αὐτοῦ ἐξοδα δὲν ἦσαν οὔτε τὰ
τῶν φορεμάτων ἢ συμποσίων, οὔτε τὰ τῶν ἀτυνέ-
των ἐρώτων καὶ ἀτυνέτων ἐλεημοσυνῶν· ἐκ νεανικῆς
ἡλικίας ἦτο παίκτης, καὶ συνάμα ὁ ἐνθερμότερος
καὶ ἀνεπιτηδεύτερος τῶν παικτῶν. Καὶ ἐπὶ τινα
μὲν χρόνον εἶχε βραδύνει τὴν στιγμὴν ἀναποφεύ-

κτου διέθρου διὰ προσωρινῶν μέσων· ἐλάμβανε
δηλαδὴ προκαταβολὰς παρὰ τῶν βιβλιοπωλῶν
διὰ συγγράμματα ἃ οὐδέποτε ἤρχιζε. Ἀλλ' ἐπὶ
τέλους καὶ αὐτὸς ὁ πόρος τῷ ἔλειψε. Ἐφθασε δὲ
ἡμέρα καθ' ἣν ἐχρεώσται πλείονος τῶν δύο χι-
λιάδων λιρῶν στερλινῶν, διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν
ὁποίων δὲν ἐβόλεπεν οὐδένα τρόπον. Τότε καὶ τὸ
θάῤῥος καὶ ἡ ὑγεία ἐγκατέλιπον αὐτόν· προσεβλήθη
δὲ ὑπὸ νευρικοῦ πυρετοῦ, ἀσθένειαν τὴν ὁποίαν ἐ-
νόμισεν ὅτι ἐδύνατο μόνος νὰ θεραπεύσῃ. Δυστυ-
χῶς δὲν ἐξετίμα τὴν ἱατρικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα
ὡς ἐξετίμων αὐτὴν οἱ λοιποὶ, διότι μεθ' ὅλον τὸ
διδασκαρικὸν δίπλωμα ὃ ἰσχυρίζετο ὅτι ἀπέκτη-
σεν ἐν Παδοῳῃ, οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ λάβῃ
ἓνα καὶ ἀσθενῇ. «Δὲν μετέρχομαι τὸν ἱατρὸν,
ἐλεγέ ποτε τῷ Βωκλέρκιφ· ἔθεσα ὡς κανόνα νὰ
μὴ γράφω συνταγὰς εἰ μὴ διὰ μόνους τοὺς φί-
λους μου. — Ἀγαπητέ μοι δόκτωρ, ἀπήντησεν ὁ
Βωκλέρκιος, θὰ κάμετε καλλίτερα νὰ γράφητε διὰ
μόνους τοὺς ἐχθροὺς σας. » Ἀντιθέτως πρὸς τὴν
ἐξάιρετον ταύτην συμβουλίην, ὁ Γόλσμυθ ἠθέλησε
νὰ θεραπευθῇ μόνος, καὶ ἡ θεραπεία αὕτη ἐπέτει-
νε τὴν ἀσθένειαν. Μόλις τότε κατεπεῖσθη ὁ ἀσθε-
νὴς νὰ προσκαλέσῃ ἀληθεῖς ἱατροὺς, οἵτινες κατ'
ἀρχὰς ἐνόμισαν ὅτι ἱατρεύθη, ἀλλ' ἡ ἀδυναμία
καὶ ἡ αὐπνία ἐπέμενον εἰσέτι. Δὲν ἐδύνατο δὲ οὔτε
νὰ κοιμηθῇ, οὔτε πλεόν νὰ λάβῃ τροφήν· Εἰς τῶν
ἱατρῶν εἶπεν αὐτῷ· «Εὐρίσκεσθε εἰς χειροτέραν κα-
τάστασιν παρὰ εἰς ἣν ἔπρεπε νὰ ἦσθε ἀναλόγως
τοῦ πυρετοῦ ὅστις ἐναπομένει ἤδη. Ἐχετε ἥσυχον
τὸ πνεῦμα; — Ὁχι, δὲν τὸ ἔχω.» Αὗται ἦσαν
αἱ τελευταῖαι λέξεις ἃς ἐπρόφερεν ὁ Ὀλιβιέρος
Γόλσμυθ. Ἀπέθανε δὲ τὴν 3 ἀπριλίου τοῦ 1774,
κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Φωτίου τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγιοτάτου Πατριάρ-
χου Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιστολαί, αἱ
δύο τοῦ αὐτοῦ παρήρτηται πονήματα.

Α'. Ἐρωτήματα δέκα σὺν ἴσαις ταῖς ἀποκρί-
σεσιν, ἥτοι Συναγωγαὶ καὶ ἀποδείξεις ἀκριβεῖς,
συνειλεγμένα· ἐκ τῶν συνοδικῶν καὶ ἱστορικῶν
γραφῶν περὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, καὶ
λοιπῶν ἐτέρων ἀναγκαίων ζητημάτων.

Β'. Κρίσεις καὶ ἐπιλύσεις πέντε κεφαλαίων τῶ
Θεοφιλεστάτῳ, Ὀσιωτάτῳ, Λέοντι Ἀρχιεπισκόπῳ